

EGY ADY-KÉZIRAT SORSA

Mikor végleg elhagytam Magyarországot, némileg kegyeletképpen elhoztam magammal Apám néhány írását s köztük ezt az Ady-kéziratot is, amit még iskolás koromban adott nekem Apám. Azóta mindezek íróasztalom fiókjának mélyére sülyedtek; csak akkor vettem elő őket, amikor ifjúkori visszaemlékezéseimet írtam. Így bukkant elő ez az Ady-kézirat — egy ideig azt hittem: másolat, elfeledkezvén Apám eredeti gesztusáról, annyira szinte gyermekesen „olvashatónak” véltem. A Magyar Hírek egyik száma közölt egy Ady-facsimilét, abból láttam, a kézirat valódi. A ceruzával írt szöveg halványodik, a papír sárgul — de a vers megmarad.

SCHÖPFLIN GYULA

EGY ELFELEJTETT ADY-CIKK

Ez a cikk az Ady kritikai kiadás általam sajtó alá rendezett IX. kötetéből maradt ki. A Huszadik Században találtam rá a—y. betű jellel.

A kis cikk egy riviérai utazás emléke, onnan küldhette haza Ady, mert mikor a lap *Kortörténeti jegyzetek* című rovatában megjelent, a költő még Franciaországban tartózkodott. Az Apponyira történő utalásnak az a háttere, hogy kultuszminiszter korában Apponyi magyarországi ösztöndíjakat alapított festők részére, nehogy külföldi tanulmányútjaikon nemzetköziséget szívjának magukba.

VEZÉR ERZSÉBET

UTAZNAK A MAGYAROK

Egyiptom, Dél-Olaszország s az olasz és francia Riviéra tele van magyarral, mert talán sok a pénzünk. Avagy kevés a pénzünk s ezért — mindegy. Annyi bizonyos, hogy sok az igényünk. Sok mindent megkívánunk, amihez nincs jogunk, sok mindent teszünk, amihez még a kedvünk is hiányzik. Valami francia tréfás írást olvastam, a sznobok nagyszerű hivatásáról. A sznoboknak, az utánzó, affektáló senkiknek már

sokat köszönhet az emberiség kultúrhistóriájára. Ha a magyar ember utazik élvezet nélkül, Nietzsche-t szavalja megértés nélkül, esetleg propagandát csinál az alkalmasabb és becsületesebb, más magyarok között. Utazni, idegenben látni a magyar embert pláne nagy élvezet, szinte pokoli. Nincs olyan zugolya a világnak, ahonnan egy kis elégedetlenséget ne vigyen még a legkorlátoltabb magyar is. Bíró Lajos, nem az író, hanem a vad emberek között utazó, valósággal megremült, amikor Magyarországra visszaérkezett. Mert *extra Hungariam non est vita*, de ilyen elmaradt élet nincs is sehol. Ha a magyar ember akárhová is, de kiteszi a lábát a határon, lázadó magyarként tér haza. Nekünk pedig szükségünk van a lázadókra, sok-sok lázadóra, mindenkire, aki elégedetlen. Szegény néhai Tóth Béla, ha valami kis hasznot mégis mívelt az írásaival, azért mívelte, mert szerette az utazást. Jó dolog az, ha keresztszegi Keresztszeghy és lépmezei Schwartz úr utaznak, akárhová, de mennek, látnak, más ételt esznek, más embert, más rendőrt és sok egyéb mást látnak.

Tíz év óta lett divat Magyarországon az utazás, s ez egyik reméltető jele sok olyannak, ami ma még távolinak látszik. Nem hiába érezte meg Apponyi Albert, hogy Párizsba nem szabad engedni magyar tudósokat és művészeket. De alapjában, ha ő végiggondolja a dolgot, sehova se szabad a magyar embert engedni. Mert mindenünnen, s még a pelyva-emberek is, az elégedetlenséget hozzák haza. Így is legyen, s én szeretettel nézem külföldi bolyongásaimban, ha találkozom velük, a legkönnyebb, legsemmibb magyarokat is. Minden utazó magyar fölér egy tucat agitátorral, s örvendétes dolog az, hogy utaznak a magyarok, sznobok és valakik.

(a—y)

Huszadik Század, 1909 május, 492. l.
Kortörténeti jegyzetek

Valaki utavált belőnk.

(Schopffin Aladarnel tildom.)

Unakozó s haszra-utal,
Bolondosan füvesek vagyunk,
Fajdalmasok és bicsajók
S milyen füvesen néztek magunkat
S milyen füvesen néztek most minket.
Alsdás-ke ránk nem jühant
S még a süjtödött, szédült,
Süstörög a föld-fal a tüzben
Panaszol egünk, laudalam.

Mint elavult pipere-asztal,
Mint falma fordított süte
Olyan a lelünk, kék, marasztal
Valakit, ki már nincs velünk,
Ki után ajult bival nézünk.
Egy régi, kényes, idős dámad,
Kezeten szését siratunk,
Bemunkaragadtak: atyony-egünk.
Valakit, kiert hiit voltunk,
Aporodok s újra dalnokok.
S kit udvarimban udvaroltunk.

6
*
Ingyen s mint 1000 forintot bedőlünk,
Vagy emelünk innen kőszel,
Kölyökben iszok szemünk:
Valaki itavált belőlünk
S nem vege erre senki más,
Milyen magasos férf-porla
Sen a szemünk, lett a szívünk
Szemünknek is szívünknek sorsa,
Mert azony, cégünk elhagyott.

*
Tev lúdját szeretni magunkat
És nem hiszünk el, hogy szeretnek,
Akombakomos szeretet
Idegen, város embernek
A régi kúttal nem ~~is~~ itünk,
Mert mi csak magunknak bódítottunk,
Azony-émmért, szeretlen,
Éte voltunk jól, ha jól voltunk
És kacérol is kúttalunk.
És most sirva ücsögvegyedtünk.

Ezer sz. faj, száz nyelv, nyög
Síránkjait, fityergő tőzön
S onlatozó, árva szívűnk
Ezer faját, száz, hogy fajjon
S emjeregy faját, faj nekünk.
Kopón az arcunk, kopón minden,
Kopón a világ, a szívünk
S minden világ a természetben,
Mi hírt, s hírt, galaxyon,
Özönjünk, gaz, valónk,
Kiszabadt belőlünk az aszony.

Ady Endre.